

Examen HAVO 2019

muziek

tijdvak 1

vrijdag 17 mei

9.00 - 11.30 uur

Achter het correctievoorschrift is een aanvulling op het correctievoorschrift opgenomen.

Vergeet niet je op te zetten!

Klik op 'Start' om te beginnen.

Start ▶

Tijdens het examen kun je de volgende knoppen gebruiken:

 ingesproken tekst

 regelen van het volume

 uitleg van het programma

  ga een pagina terug of verder

  ga naar het begin of het einde van het examen

Voor het openen van bronnen gebruik je de volgende knop:

 geluidsfragment

Hiernaast kun je testen of het geluid goed functioneert.

Het examen bestaat uit zes blokken met in totaal 54 vragen.
Voor dit examen zijn maximaal 71 punten te behalen.
Voor elke vraag staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Blok 1 Mr. Probz - Nothing really matters

Blok 2 D. Cimarosa - Concert voor hobo en strijkers, deel 1

Blok 3 Earth, Wind & Fire - September

Blok 4 E. Elgar - The Black Knight, scene III

Blok 5 Tan Dun - Eight memories in watercolor, deel 2 en 4

Blok 6 Marc Shaiman - Hairspray, You can't stop the beat

Geef niet meer antwoorden (redenen, voorbeelden e.d.) dan er worden gevraagd. Als er bijvoorbeeld twee redenen worden gevraagd en je geeft meer dan twee redenen, worden alleen de eerste twee in de beoordeling meegeteld.

Blok 1 Mr. Probz - Nothing really matters

Dit vragenblok gaat over het nummer *Nothing really matters* van Mr. Probz uit 2014. De notatie is een halve toon hoger dan de klank.

Het fragment is de intro. In de melodie komt in elke maat hetzelfde ritmische verschijnsel voor.

(1p) Geef de technische term voor dit ritmische verschijnsel.

Het fragment is het begin van couplet 1. De tellen van de maat zijn in de uitwerkbijlage grafisch weergegeven.

(2p) Omcirkel de tellen waar het akkoord in de begeleiding verandert. Het eerste antwoord is gegeven.

Het fragment is het begin van het refrein. De melodie is weergegeven.

1 2 3

I know what it feels like. I know what it feels like

(2p) Geef de volledige naam van interval 1, 2 en 3.

Het fragment is het tweede gedeelte van het refrein. Hierin wordt een aantal keer door achtergrondstemmen een dalend motief gezongen.

(1p) Dit motief begint steeds

- A een toon hoger.
- B een toon lager.
- C op dezelfde toonhoogte.

1

2

3

4

Fragment 1 is het tweede gedeelte van het refrein. Hierin speelt de piano een melodie.

Fragment 2 is de intro.

Fragment 3 is het begin van couplet 1.

Fragment 4 is het begin van het refrein.

(1p) Uit welk gedeelte van het nummer komt de melodie van fragment 1?

- A alleen uit de intro (fragment 2)
- B alleen uit het couplet (fragment 3)
- C alleen uit het refrein (fragment 4)
- D uit de intro en het couplet (fragment 2 en 3)
- E uit de intro en het refrein (fragment 2 en 4)
- F uit het couplet en het refrein (fragment 3 en 4)

- 1 Everytime I see her
- 2 Everytime I see her
- 3 Everytime I see her
- 4 Everytime I see her

Van het fragment is de tekst weergegeven.

(1p) Welk vormschema geeft de melodie van deze vier tekstregels juist weer?

- A a - a - a' - a
- B a - a - a' - a''
- C a - a' - a'' - a
- D a - a' - a'' - a'''

Het fragment is uit het slot.

(1p) Welk notenvoorbeeld geeft de vioolpartij het best weer?

A

B

C

D

- 1 She's O.K. then I'm alright
- 2 She's awake, I'm up all night
- 3 And nothing really matters
- 4 Nothing really **matters**

Het fragment is uit het slot. De tekst is weergegeven.

(1p) Op welke manier wordt het woord matters in regel 4 door het akkoordgebruik benadrukt?

Het fragment is het slot.

(1p) Welk slaginstrument klinkt in het slotakkoord?

Blok 2 D. Cimarosa - Concert voor hobo en strijkers, deel 1

Dit vragenblok gaat over deel 1 uit het concert voor hobo en strijkers in c-klein van Domenico Cimarosa (1749-1801).

Het deel is gebaseerd op één thema dat regelmatig wordt herhaald.

De vragen 10, 11 en 12 zijn gebaseerd op hetzelfde fragment.

Het fragment is het begin van het thema, gespeeld door de hobo.

(1p) Geef de technische term voor de speeltechniek van de violen.

De cello's spelen een 'tegenmelodie' in kwartnoten. Deze melodie is in de uitwerkbijlage onvolledig afgedrukt. De notatie is een octaaf hoger dan de klank.

**(2p) Noteer de ontbrekende noten (toonhoogte en ritme).
Het tempo is largo.**

motief a   motief b

Het thema bestaat uit een afwisseling van twee motieven: a en b. Deze motieven zijn weergegeven. Beide motieven klinken in de herhaling niet altijd op de afgedrukte toonhoogte.

(2p) Geef in de uitwerkbijlage met kruisjes de motieven aan die wel op de afgedrukte toonhoogte klinken. De eerste twee antwoorden zijn gegeven.

motief a   motief b

Het thema bestaat uit een afwisseling van twee motieven: a en b.
Deze motieven zijn weergegeven.

Het fragment is het vervolg op het thema. De eerste violen spelen een antwoord dat op één of op beide hobomotieven gebaseerd is.

(1p) Op welk motief of welke motieven is het antwoord van de eerste violen gebaseerd?

- A op alleen motief a
- B op alleen motief b
- C op beide motieven

De vragen 14 en 15 hebben betrekking op hetzelfde fragment.

Het fragment is een overgangszin. De cello's en de altviolen spelen afwisselend steeds een toon.

(1p) Welk interval klinkt er voortdurend tussen de cello's en altviolen? Laat de laatste maat buiten beschouwing.

De violen spelen in het fragment drie keer een motief. Steeds antwoordt de hobo met een eigen motief op het motief van de violen.

(1p) Welke grafische notatie geeft het toonhoogteverloop van de drie viool- en de drie hobomotieven het best weer? Let op: elk streepje is een motief.

	3 keer vioolmotief	3 keer hobomotief
A		
B		
C		
D		

Het vormschema van het fragment is: a - verbindingsmaten - a'.

(2p) Noem twee verschillen tussen a en a'. Ga bij je antwoord uit van a'.

Het fragment is het eind van het thema, een solo voor de hobo en het begin van de herhaling van het thema.

(1p) Geef de technische term voor de solo van de hobo.

Het fragment is de herhaling van het thema. De hobo en de violen spelen nu om en om. Je zou dit vraag en antwoord kunnen noemen.

(1p) Geef in de uitwerkbijlage van elke bewering aan of deze betrekking heeft op het begin of het einde van het fragment.

bewering 1

De hobo speelt de vraag, de violen spelen het antwoord.

bewering 2

De violen spelen de vraag, de hobo speelt het antwoord.

Het fragment is het slot.

(1p) Wat is de toonsoort aan het begin van het fragment en op wat voor soort akkoord eindigt het fragment?

Het fragment

- A begint majeur en eindigt op een majeurakkoord.
- B begint majeur en eindigt op een mineurakkoord.
- C begint mineur en eindigt op een majeurakkoord.
- D begint mineur en eindigt op een mineurakkoord.

Blok 3 Earth, Wind & Fire - September

Dit vragenblok gaat over het nummer *September* van Earth, Wind & Fire uit 1978.

De vragen 20 en 21 hebben betrekking op hetzelfde fragment.

Het fragment is de intro en staat in 4/4 maat. Je zou het fragment in twee gedeeltes kunnen verdelen.

(1p) Uit hoeveel maten bestaat het eerste gedeelte en uit hoeveel maten bestaat het tweede gedeelte?

Het fragment is de intro. De blazers spelen drie keer na elkaar eenzelfde kort motief.

(2p) Op welke tel van de maat wordt dit motief de eerste, tweede en derde keer ingezet?

Het fragment is couplet 1. Er spelen twee elektrische gitaren. Eén van beide gitaren speelt het ritmische motief dat is weergegeven.

(1p) Op welke tel van de maat zet de gitaar het motief steeds in?

- A op de eerste tel
- B op de tweede tel
- C op de derde tel
- D op de vierde tel

Het fragment is het begin van het refrein. Een melodie wordt twee keer gezongen.

(2p) Noteer in de uitwerkbijlage de ontbrekende noten van de melodie. Neem het gegeven ritme correct over.

Het fragment is een tussenspel. Aan het einde van het tussenspel komen de hoge blazers erbij.

(1p) Welke notenwaarde spelen de hoge blazers overwegend?

Now December
found the love we shared in September
Only blue talk and love
Remember true love we share **today**

Het fragment is couplet 4 met het begin van het refrein. De tekst van het couplet is weergegeven.

(2p) Noem drie manieren waarop in de solozang het woord today muzikaal wordt benadrukt. Laat de dynamiek buiten beschouwing.

Ba de ya golden dreams were shiny days

Het fragment is het slot van een refrein. De tekst is weergegeven.

(1p) Op welke akkoordtoon eindigt de hoogste zangstem?

- A grondtoon
- B terts
- C kwint

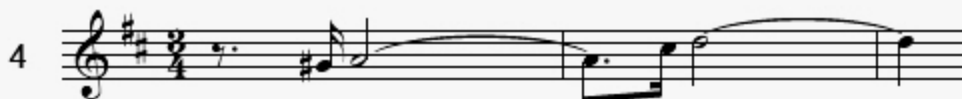
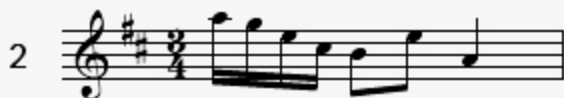
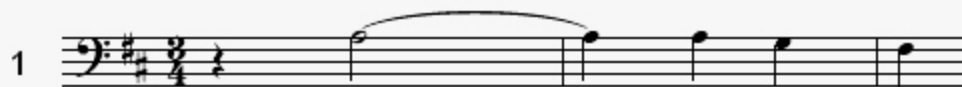

Blok 4 E. Elgar - The Black Knight, scene III

Dit vragenblok gaat over een deel uit *The Black Knight*, een compositie voor koor en orkest van de Engelse componist Edward Elgar (1857-1934).

Het werk gaat over een ridder die onaangekondigd op het toernooi van de koning verschijnt. Hij verslaat iedereen en wil vervolgens met de dochter van de koning trouwen. Het deel in dit vragenblok gaat over het bal na het toernooi.

Het fragment is de inleiding. Een aantal motieven zijn weergegeven, maar niet in de juiste volgorde.

(2p) In welke volgorde worden deze motieven gespeeld?

Fragment 1 is het begin van de inleiding. Fragment 2 is een gevarieerde herhaling daarvan.

(2p) Noem twee verschillen tussen beide fragmenten. Ga bij je antwoord uit van fragment 2. Een antwoord als 'meer instrumenten' is niet voldoende.

De vragen 30 en 31 hebben betrekking op hetzelfde fragment.

Het fragment is thema 1. De vioolpartij is in de uitwerkbijlage zonder versieringen afgedrukt.

(1p) Omcirkel in het notenvoorbeeld de noten waar een versiering (een voorslag) gespeeld wordt.

Het fragment is thema 1. De vioolpartij is zonder versieringen weergegeven.

1 2 3 4

5 6 7 8

9 10 11 12

In het fragment klinkt in de begeleiding een chromatisch stijgende **tegenmelodie**.

(1p) In welke maat klinkt deze chromatisch stijgende tegenmelodie?

Het fragment is thema 1 (A), de herhaling van het begin van de inleiding (B) en thema 2 (C) en is grafisch weergegeven.

(1p) Geef in de uitwerkbijlage van elke bewering aan of deze juist of onjuist is.

bewering 1

Thema 1 (A) eindigt majeur.

bewering 2

Thema 2 (C) begint mineur en eindigt majeur.

In het fragment wordt vier keer eenzelfde motief gespeeld. De vierde keer klinkt het motief in langere notenwaarden en met gewijzigde slotnoot.

(3p) Welke instrumenten spelen dit motief achtereenvolgens?

Van het fragment is de baspartij van het koor weergegeven.

Pipe and vi - ol call the dan - ces, Torch-light through the

high hall, through the high hall glan - ces; Pipe and vi - ol

call the dan - ces, Torch - light through the

high hall, through the high hall glan - ces;

De maatsoort en de maatstrepen ontbreken. In het fragment is sprake van maatwisseling.

(1p) In welke twee maatsoorten staat dit fragment?

In het fragment zijn twee lagen te onderscheiden. De ene laag wordt gevormd door de sopranen en de dwarsfluit, de andere laag door de overige koorstemmen. Hieronder staan twee beweringen over het fragment.

(1p) Geef in de uitwerkbijlage van elke bewering aan of deze juist of onjuist is gelet op de samenklank.

bewering 1

De sopranen en de dwarsfluit klinken unisono ten opzichte van elkaar.

bewering 2

De alt, tenor en bas klinken unisono ten opzichte van elkaar.

- 1 Viol call the dance
- 2 waves a mighty, mighty shadow in
- 3 with manner bland
- 4 doth ask the maiden's hand

In het fragment verschijnt de onbekende ridder op het bal en verandert de sfeer van de muziek. De tekst is weergegeven.

(2p) Noem twee manieren waarop het onaangekondigd verschijnen van de ridder vanaf regel 2 in de koorpartijen verklankt is. Laat de tekst buiten beschouwing.

Blok 5 Tan Dun - Eight memories in watercolor, deel 2 en 4

Dit vragenblok gaat over deel 2 en deel 4 uit de pianosuite *Eight memories in watercolor* van de Chinese componist Tan Dun (geboren in 1957).

De vragen 37 t/m 40 gaan over deel 2.

De vragen 37 en 38 hebben betrekking op hetzelfde fragment.

Het fragment is het begin van deel 2. De melodie is in de uitwerkbijlage afgedrukt.

Deze melodie kun je, gelet op het melodisch verloop, in drie gedeeltes verdelen.

(1p) Omcirkel de eerste noot van gedeelte twee en van gedeelte drie.

Het fragment is het begin van deel 2. De componist schreef deze muziek als herinnering aan zijn jeugd in China.

(1p) Op welke manier heeft de componist het Chinese karakter verklankt gelet op de toonsoort/toonladder?

Het fragment is een langer gedeelte van het begin van deel 2.

(2p) Noem twee verschillen tussen de begeleiding in de eerste helft en de begeleiding in de tweede helft. Ga bij je antwoord uit van de tweede helft. Laat de articulatie en de dynamiek buiten beschouwing.

Het fragment is het slot van deel 2. Van het begin van het fragment is de melodie weergegeven.

(2p) Noem twee manieren waarop de componist het motief onder de haak gebruikt heeft om het slot vorm te geven.

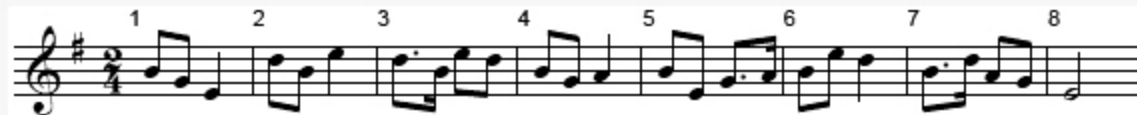
De vragen 41 t/m 45 gaan over deel 4.

De vragen 41 en 42 hebben betrekking op hetzelfde fragment.

Ook in dit deel heeft de componist een herinnering aan zijn jeugd verklankt. Je zou kunnen zeggen dat het fragment een dromerig karakter heeft. Dat komt onder andere door het ritme.

(1p) Noem één kenmerk van het ritme van de onderstem van de piano dat bijdraagt aan het dromerige karakter.

Van het fragment is de melodie weergegeven.

In de onderstem klinkt vanaf maat 2 op de eerste tel steeds dezelfde noot.

(1p) Noem de notennaam van deze noot.

Van het fragment is de melodie in de uitwerkbijlage afgedrukt.
In het fragment worden onder andere maat 1 en 2 geïmiteerd.

(1p) Omcirkel in het notenvoorbeeld de noot waarop de eerste imitatie inzet.

Het fragment is een tussenspel. In de bladmuziek staat hier *più mosso*. Dat betekent: met meer beweging.

(2p) Op welke twee manieren heeft de componist meer beweging in de muziek gerealiseerd? Laat het tempo en de dynamiek buiten beschouwing.

Het fragment is het slot van het deel. In het slot wordt vertraagd.

(1p) Geef hiervoor de technische term.

Blok 6 Marc Shaiman - Hairspray, You can't stop the beat

Dit vragenblok gaat over het nummer *You can't stop the beat* uit de film *Hairspray* (2007). Deze film is gebaseerd op de gelijknamige Broadwaymusical uit 2002.

Het fragment is het begin van de intro. Van de blazerssectie is de trompetpartij weergegeven.

De klank is een halve toon hoger dan de notatie. De snaredrum speelt steeds hetzelfde ritme.

(1p) Noteer één maat van dat ritme.

Het fragment is de hele intro. De intro kan worden onderverdeeld in twee gedeeltes van elk vier maten.

**(2p) Noem twee verschillen tussen deze twee gedeeltes:
één verschil gelet op het toonhoogteverloop van de blazers;
één verschil gelet op de samenklank van de blazers.
Ga bij je antwoord uit van het tweede gedeelte.**

Het fragment is het refrein. De titel van het nummer is *You can't stop the beat*.

(1p) Noem een manier waarop in de zang *You can't stop* (het niet kunnen stoppen van iets) verklankt wordt. Laat het tempo, de dynamiek en de tekst buiten beschouwing.

Het fragment is een gedeelte van een ander couplet.

(1p) Wat is de rol van de violen?

De vragen 50 en 51 hebben betrekking op hetzelfde fragment.

Het fragment is het begin van een tussenspel.

(1p) Geef de technische term voor het samengaan van de blaasinstrumenten.

Het fragment is het begin van een tussenspel. Hierin heeft het drumstel een grote rol.

(1p) Welk slaginstrument speelt nog meer het hele fragment mee?

De vragen 52 en 53 hebben betrekking op hetzelfde fragment.

Het fragment is het vervolg van het tussenspel en bestaat uit twaalf maten.

(1p) Noem alle maten waarin de blazers triolen spelen.

Het fragment is het vervolg van het tussenspel.

(1p) Geef in de uitwerkbijlage van elke bewering aan of deze juist of onjuist is.

bewering 1

Het toonhoogteverloop van de triolen is **alleen** stijgend.

bewering 2

Het drumstel speelt twee keer de triolen mee op de **bekkens**.

Het fragment is het slot. Na de lange toon van het koor speelt het orkest verder.

(1p) Noem de technische term waarop het orkest dan naar het slotakkoord toewerkt, gelet op harmonie.

Dit was de laatste vraag van het examen.

Klik op of onder in het scherm als je de vragen nog eens wilt langslopen.

Klik op de knop 'Stoppen' als je klaar bent.

Bronvermelding

De in dit examen gebruikte bronnen zijn vermeld in het examen zelf en/of in het correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.

Einde